

УДК 316.62:330.59

Мельничук Діана,
аспірантка 1 року навчання,
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
diankamk25@gmail.com

Науковий керівник: Белкіна-Ковальчук О. В.,
к.п.н., доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
belkinakovalchuk@gmail.com

ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ КОМПЛЕКСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОСЛУГИ З ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ

В умовах сьогодення, в період повномасштабного вторгнення РФ в Україну, наше суспільство стикнулося з величезною кількістю проблем, що викликають емоційне, фізичне, інтелектуальне і духовне напруження людини. Відповідно, зазначені умови життя ставлять перед сучасною особистістю нові завдання, успішність виконання яких залежить від ступеня розвитку можливостей особистості, її ресурсів.

Нині в центрі уваги фахівців різних галузей, а саме педагогів, психологів, фізіологів, лікарів та ін. перебуває питання дослідження життєстійкості особистості, яка дає змогу ефективно справлятися з життєвими труднощами, долати страхи, адаптуватися до стресових ситуацій.

З огляду на те, що відповідний рівень життєстійкості є необхідною умовою для підтримки психічного здоров'я населення та зниження загального рівня стресу, а також успішної професійної

діяльності та особистісного зростання, Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову про реалізацію експериментального проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості [1].

Сьогодні, з точки зору різних науковців, життєстійкість виступає як інтегральна якість особистості, яка дає змогу успішно долати стресові ситуації, при цьому підтримувати власну працездатність і зберігати внутрішній баланс.

Соціальна послуга з формування життєстійкості передбачає комплексний підхід та покликана зменшити тривожність, дати розуміння людям, як поводитися в кризових ситуаціях та як справлятися зі стресом.

У зазначеній вище Постанові вказано, що метою реалізації експериментального проекту є визначення змісту, обсягу, порядку надання комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості, що сприятиме:

- підтримці психічного здоров'я населення та зниженню загального рівня стресу і тривожності серед населення;
- адаптації осіб/сімей/групи осіб, які проживають на території територіальної громади, зокрема внутрішньо переміщених осіб, до кризових ситуацій (зокрема воєнних дій, тимчасової окупації, проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру), набуттю навичок стресостійкості як комплексу особистісних якостей, що дає змогу зменшити значні інтелектуальні, вольові та емоційні навантаження без особливих шкідливих наслідків для власного здоров'я, інших людей та професійної діяльності, а також запобіганню психологічній травматизації та мінімізації ризиків психологічної ретравматизації;
- забезпеченню комплексного підходу до надання соціальних послуг особам/сім'ям/групам осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах та/або належать до вразливих груп населення, які проживають на території територіальної громади;
- зміцненню сімейних і родинних зв'язків та розвитку батьківських компетентностей;

- зміцненню та координації волонтерського руху;
- підвищенню соціальної згуртованості територіальної громади [1].

Зміст комплексної соціальної послуги передбачає ряд заходів, таких як:

- оцінювання потреб особи/сім'ї/групи осіб у соціальних послугах та бар'єрів, які існують для їх отримання, інформування отримувача комплексної послуги щодо змісту, умов надання комплексної послуги та з питань соціального захисту, медичних послуг, безоплатної правничої допомоги тощо;

- консультування отримувача комплексної послуги, зокрема допомога в аналізі життєвої ситуації, визначенні основних проблем, шляхів їх вирішення, складення плану запобігання виникненню складних життєвих обставин, визначення дорожньої карти для отримувача комплексної послуги та надання допомоги в установленні контактів з фахівцями, службами, організаціями тощо, відповідно до потреб отримувача;

- надання психологічної підтримки/допомоги з метою пошуку внутрішніх та зовнішніх особистісних ресурсів, які допомагають підвищити здатність до відновлення психологічного стану та запобігання розвитку постстресових розладів;

- забезпечення формування та розвиток соціальних навичок, умінь, соціальної компетентності отримувача комплексної послуги; розвиток нових поведінкових моделей адаптації для психологічного відновлення та повноцінного функціонування;

- організація роботи груп самодопомоги та взаємодопомоги, зокрема за принципом "рівний рівному", клубів за інтересами в рамках групової форми надання соціально-психологічної допомоги, зокрема просвітницьких та профілактичних батьківських/сімейних клубів;

- проведення навчання основ психічного здоров'я, пошуку інструментів, які допоможуть кожному дбати про свій внутрішній стан, протоколів поведінки в кризових ситуаціях;

- проведення навчання для громадських діячів, волонтерів, представників закладів освіти, охорони здоров'я, соціальної сфери,

органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення, жителів територіальної громади за програмами відповідно до потреб громади / району / регіону;

- проведення навчання спеціалістів, які найчастіше взаємодіють із жителями територіальної громади, та волонтерів, діяльність яких спрямована на підвищення обізнаності та формування навичок жителів територіальної громади щодо реагування на кризові ситуації, а також організація міждисциплінарного навчання основ командної взаємодії представників суб'єктів, які діють в територіальній громаді тощо [1].

Окремі напрями реалізації комплексної послуги стосуються психологічної підтримки батьків, розвитку батьківських навичок та догляду за дітьми, допомоги в побудові стосунків з дітьми на різних етапах дорослішання, а також – психологічної роботи з військовослужбовцями, ветеранами і їхніми родинами.

Комплексна послуга надається надавачами соціальних послуг, які є юридичними або фізичними особами-підприємцями, та які були обрані за результатами конкурсу, що організовує Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю. Команда від надавача має складатися з соціальних менеджерів, психологів та фахівців із соціальної роботи [2].

Будь-яка територіальна громада України може подати свою заявку на участь у проекті. Єдина умова для громад – підготувати та утримувати приміщення Центру життєстійкості, де надаватиметься комплексна соціальна послуга. Приміщення має перебувати у власності громади, бути вільним і придатним для використання і не потребувати значних вкладень у забезпечення безбар'єрності. Звернутися до Центру життєстійкості і отримати там послуги може кожен житель громади [3].

Кошти на створення центрів життєстійкості залучать з держбюджету. Їх спрямують на облаштування закладу, навчання та заробітну плату працівників впродовж 12 місяців. Територіальна громада, своєю чергою, повинна лише виділити приміщення, що

відповідає нормам безбар'єрності або не потребує значних вкладень у його забезпечення.

В реалізації експериментального проекту також можуть брати участь громади, які мають намір надавати комплексну послугу повністю за рахунок благодійних пожертв або власних коштів, а також беруть на себе відповідальність з облаштування і утримання приміщення.

Отже, головна мета запровадження послуги з формування життєстійкості – це психосоціальна підтримка українців, зниження загального рівня стресу і тривожності населення, формування навичок першої психологічної допомоги близьким (особливо дітям та старшим членам родини), а також навчання стресостійкості та попередження психологічної травматизації.

Послуга реалізовуватиметься у територіальних громадах, відібраних для участі. Наразі у планах реалізація послуги з формування життєстійкості до 31 грудня 2024 року, надалі проект масштабується на всю Україну.

Список використаних джерел:

1. Про реалізацію експериментального проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості: Постанова Каб. Міністрів України від 03.10.2023 р. № 1049. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.02.2024).

2. Формування життєстійкості. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Formuvannya-zhittestiykosti-.html> (дата звернення: 10.02.2024).

3. Про організацію діяльності та забезпечення функціонування центрів життєстійкості: Постанова Каб. Міністрів України від 23.01.2024 р. № 83. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.02.2024).